

9. KLASS EESTI KEEL

ÕPPEAINE KIRJELDUS

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning keeleteadlikkus. Siingi on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevelikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

HINDAMINE

Eesti keele õppimisel III kooliastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Kasutatakse numbrilist hindamist. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne kujuneb õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Teema: 1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Teema olulisus: läbiv teema põhikooli eesti keele ainekavas

Õpitulemused:

1. Osaleb erinevates suhtlusolukordades avalikus ruumis;
2. märkab ja analüüsib suulistes ja kirjalikes suhtlusolukordades tehtavaid keelevelikuid, tunneb eesti keele suhtlustavasid;
3. väljendab oma seisukohti erinevates kanalites ja vormides;
4. kirjeldab ja rakendab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelilisi eripärasid;
5. esitab kuulnud ja loetud meediateksti kohta eri liiki küsimusi, teeb kuuldu ning loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
6. võtab kuuldu ja loetu nii kirjalikus kui suulises vormis kokku;
7. algatab vestluse, arendab teemat, väljendab eriarvamust viisakalt.

Õppesisu:

1. Veebipõhised suhtluskanalid, veebis kommenteerimine, keeleviisakus ja väarikus, anonüümsuse mõju keelekasutusele.
2. Ametlik ja mitteametlik suhtlus, suhtlejate rollid.
3. Suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtluse lõpetamine. Sõnumi asjalikkus, viisakus, otsekoheesus, sobivad keelevelikud, liigsõnalisuse vältimine.
4. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.
5. Loetu suuline ja kirjalik vahendamine, autorile viitamine.

Põhimõisted: .	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:
Lõiming: Aine nimetus ja teema/tegevus (koostöös teise õpetajaga)	
Õppevara:	

Teema: 2. Teksti vastuvõtt

Teema olulisus: läbiv teema põhikooli eesti keele ainekavas

Õpitulemused:

1. Kasutab peamisi keelevaldkonna teabeallikaid;
2. koostab veebiotsingutel päringuid, kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt;
3. seostab sõnalise, pildilise ning helilise teabe; märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
4. oskab tekste võrrelda; osutab, mis on tekstis arusaamatuks jäänud;
5. esitab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab ja võtab teksti kokku;
6. tõlgendab ja seostab teksti oma mõtete ning kogemusega;
7. kirjeldab hinnangu väljendamist ning autori hoiakuid;
8. analüüsib kõnet, kirjeldab kõne osi, kõne eesmärke, leiab kõnest teabe ja autori seisukoha.

Õppesisu:

1. Veebist teabe otsimine, keelevaldkonna teabeallikate tundmine, leitud teabe kriitiline hindamine; teabe võrdlemine, süstematiseerimine, kasutamine.
2. Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine, selle põhjal järelduste tegemine ning tegutsemine.
3. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem); pilttekstide ning tarbograafika lugemine ning tõlgendamine. Segatekstide vastuvõtt.
4. Peamised keelelised mõjutamisvõtted ning kujundid kõnes.

	<p>5. Hinnangu väljendusvahendite analüüs arvamuslikes tekstides, hinnangu väljendamine arutledes, alusteksti, autori viitamine.</p> <p>6. Kõnede analüüs. Pidulik kõne ja veenmiskõne. Kõnede ülesehitus, eesmärk; kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe leidmine, kõneleja seisukohtade sõnastamine, kõnest kokkuvõtte tegemine. Konspekterimine, kõne kohta küsimuste esitamine ja arvamuse avaldamine.</p>
Põhimõisted:	
Praktilised tööd:	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:
Lõiming: Aine nimetus ja teema/tegevus (koostöös teise õpetajaga)	
Hindamine:	
Õppevara:	

Teema: 3. Tekstiloom**Teema olulisus: läbiv teema põhikooli eesti keele ainekavas****Õpitulemused:**

1. Määratleb enne kirjutamist suhtluseesmärgi;
2. koostab jutustava-arutleva teksti: leiab teema, sõnastab pealkirja, valdab teksti ülesehituse põhimõtteid, kasutab sobivaid keelevahendeid, valdab peamisi tekstisidususvõtteid; väljendab hinnanguid, seob alusteksti mõtted oma seisukohtadega, kasutades sobivaid keelevahendeid;
3. esineb suuliselt, peab kõnet;
4. kirjutab eesmärgipäraselt tarbetekste, vormistab need korrektselt;
5. toimetab enda tekste tagasiside põhjal; tagasisidestab kaaslase teksti sobivaid keelevahendeid kasutades.

Õppesisu:

1. Suhtluseesmärgi määramine enne kirjutamist.
2. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine.
3. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, selgitus, põhjendus, järeldus. Näite toomine alustekstist ja enda kogemusest. Enda kogemuse ja alusteksti sidumine lõigus. Lõikude järjestamine. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.
4. Hinnangu väljendamine arutledes. Modaalsus, saateverbid alusteksti, autorit viidates.
5. Kõneks valmistumine. Kõne koostamine ning esitamine., tervitus, retoorilised võtted. Ettekande koostamine ja esitamine.
6. Tarbetekstide koostamine ning vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.
7. Teksti keeleline toimetamine, sõnastus- ja lausestusvigade parandamine; keeleteadmiste rakendamine töös tekstiga.

Põhimõisted: .**Praktilised tööd:****Metoodilised soovitused:****Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:**

Lõiming:

Aine nimetus ja teema/tegevus (koostöös teise õpetajaga)

Hindamine:**Õppevara:****Teema: 4. Keeleteadlikkus ja sõnavara****Teema olulisus: läbib teema põhikooli eesti keele ainekavas****Õpitulemused:**

1. Väärtustab eesti keelt kui riigikeelt; kirjeldab kirjakeele kujunemist, keelekorralduse ja keelehoolde põhimõtteid, keeleseaduse olemust;
2. mõistab keelendite stiiliväärtust, mõistab ja kasutab keelendite tähendusvarjundeid;
3. kirjeldab tekstide grammatilist, ülesehituslikku ja sõnavaralist eripära;
4. selgitab hinnangu andmise keelilisi vahendeid, märkab ja kasutab neid tekstides.

Õppesisu:

1. Eesti kirjakeele kujunemine.
2. Keeleuuendus ja keele areng. keelekorraldus ja keelehoole Eestis.
3. Eesti keeleseadus.
4. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid tekstis. Fraseologismid. Keeleallikate kasutamine sõna stiilivärvingu leidmiseks.
5. Sõnavara täiendamise võimalused: tuletamine, liitmine, tehissõnad. Sagedasemad tuletusliited ja nende funktsioon. Sõna ehituse analüüs.
6. Modaalsus ja hinnangu väljendamine teiste ja enda tekstis, määr- ja rõhumäärsõnade valimine vastavalt lausekontekstile; lausete ühendamine, tekstisidusus.

Põhimõisted: .**Praktilised tööd:**

Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:
Lõiming: Aine nimetus ja teema/tegevus (koostöös teise õpetajaga)	
Hindamine:	
Õppevara:	

Teema: 5. Õigekirja kordamine. lauseõpetuse aluste kordamine.

Teema olulisus: läbiv teema põhikooli eesti keele ainekavas, oluline praktiliseks õigekeele kasutamiseks

Õpitulemused:

1. Meenutab õigekirja aluseid ja põhireegleid, leiab õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
2. kasutab teksti sidususe võtteid enda tekstides.

Õppesisu:

1. Poolitamine.
2. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad, võrdevormid, võõrsõnad.
3. Kokku- ja lahkukirjutamisreeglite kordamine.
4. Algustäheõigekirja kordamine, konteksti arvestamine algustähe valikul.
5. Tsitaatsõnade märkimine kirjas, võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.
6. Pealkirja, nime ja nimetuse erinevus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Põhimõisted: .

Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:
Lõiming: Aine nimetus ja teema/tegevus (koostöös teise õpetajaga)	
Õppevara:	